

Asia: VN/30583/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston maaseutupoliittiseksi selonteoksi eduskunnalle

1. Yleiset huomiot

Mitä ajatuksia selontekoluonnos herättää? Huom. Ilmoita tässä, mikäli yksityishenkilönä haluat, että lausuntosi näkyy myös hankeikkunassa.

Suomen Hippos ry raviurheilun ja hevoskasvatuksen valtakunnallisena keskusjärjestönä kiittää mahdollisuudesta lausua maaseutupoliittiseen selontekoon.

Asiakirja on laaja, ja siinä on otettu huomioon maaseudun merkitystä, voimatekijöitä kuten myös heikkouksia kattavasti eri näkökulmista. Suomen Hippos haluaa lausunnossaan nostaa huomioon hevosalan merkittävänä osana maaseudun elinvoimaa ja yrittäjyyttä. Näkemyksemme mukaan hevosalan tuottama vaikuttavuus ja toimialan muut erityspiirteet tukevat monella tapaa maaseutupoliittisen selonteon keskeisiä asioita. Hevosalan laajojen suorien ja välillisten vaikutusten on todettu vaikuttavan monipuolisesti maaseudun pito- ja vetovoimaan. Hevosalan työllistää valtakunnallisesti noin 15 000 henkilöä ja noin 6 500 henkilötyövuoden verran. Luku vastaa lähes Lapin matkailun tasoa. Hevosalan suorat ja välilliset työpaikat löytyvät usein myös maan harvaan asutuilta seuduilta. Maan asuttuna pitäminen valtakunnallisesti on myös merkittävä huoltovarmuustekijä.

Työllistävyyden lisäksi suomalaisella hevostaloudella on 274 miljoonan euron aluetalousvaikutukset vuodessa. Hevostalous käyttää suomalaisen maatalouden tuotteita vuosittain arviolta 46 miljoonalla eurolla.

2. Maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmä

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmään liittyen olennaiset?

Pidämme maaseutupolitiikan neuvoston MANE:n roolia erittäin tärkeänä ja työtä tulee entisestään laajentaa. Työn tuloksia tulee pystyä jalkauttamaan laajasti eri sektoreiden toimintaan, ja toisaalta osallistaa kolmannen sektorin toimijoita mukaan suunnitteluun. Näemme, että maaseutupoliittisen ohjelman käytännön toteuttamisessa pystyttäisiin hyödyntämään vielä laajemmin erilaisia toimijoita.

Poikkitieteellisyys myös tässä työssä korostuu tulevaisuudessa entistä enemmän. Sama tulee esille myös maaseutuvaikutusten arvioinnissa.

Kansainvälisestä näkökulmasta Suomella on erittäin hyvät mahdollisuudet toimia edelläkävijänä ja kehityssuuntien ja pilottimallien luojana. Tässä työssä tulee myös huomioida laajasti eri maaseudun sektorit, myös hevosalan toimijat. Suomalainen hevosala on jo nyt toiminut suunnannäyttäjänä kansainvälisesti hevosalan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja vastuullisuustoiminnan näkökulmasta, muun muassa vaikuttamalla Euroopan ravijärjestön UET:n sääntömuutoksiin aloitteellisenä tekijänä.

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä?

Maaseudun määritelmää ja jakoa tehdään eri asioihin liittyen erilaisilla perusteilla. Maaseutualueiden erityspiirteiden määrittely aiheuttaa joissakin tapauksissa liian kategorista jakaumaa eri alueiden välille. Etenkin maaseudun kehittämisrahoituksessa koemme, että toiminnallinen määrittely pitäisi pystyä ottamaan huomioon huomattavasti paremmin. Esimerkkinä hevosalouteen liittyvät kehittämishankkeet, joissa on olennaista pystyä tuomaan hevostalouden toimintaympäristöä lähelle kaupunkialueita, rahoituksen esteeksi muodostuu toimijoiden sijoittuminen kaupunkialueelle tai niiden lähelle, jolloin nämä jäävät maaseudun kehittämisrahoituksen ulkopuolelle. Esimerkkinä tässä toimii ravirata-alue, joka palvelee laajasti maaseutupohjaista toimintaa niin hevosalan yrittäjyyden kuin palvelutoiminnankin näkökulmasta. Tämän toimintaympäristön kehittämiseen pitäisi olla mahdollista saada kehittämisrahoitusta maaseudun kehittämiseen liittyvän toiminnallisen määrittely kautta. Näillä toimilla pystyttäisiin myös tukemaan vahvasti kaupungin ja maaseudun vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä jakolinjojen sijaan.

3. Maaseutualueiden tilannekuva ja muutostekijät

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutualueiden tilannekuvaan ja muutostekijöihin liittyen olennaiset?

Suomen Hippos katsoo, että selonteossa on huomioitu olennaiset asiat maaseutualueiden tilannekuvasta ja muutostekijöistä. Kuten selonteossa on kirjattu, olennaista on maaseutualueiden talouden rakenteiden uudistumisen edellytykset. Koko valtakunnan TKI-resurssien lisääminen ja näiden kohdentaminen vahvasti myös maaseutualueille on ensisijaisen tärkeää. Hevosala työllistää usein sekä suoraan että välillisesti harvaan asutuilla alueilla, mikä tuo elinvoimaa ja myös uudenlaista maaseudun palvelutuotantoa.

Maaseutualueiden palveluverkoissa on tapahtunut paljon muutoksia edellisten vuosien aikana. Palveluverkkojen osalta tulee löytää uudenlaisia toimintatapoja, joissa pystytään hyödyntämään eri alojen toimijoita ja löytämään synergiaetuja. Kansalais- ja vapaaehtoistoimintaa pidämme erittäin tärkeänä ja suurena maaseutualueiden vahvuutena. Tämä varmistaa monilla alueilla myös palvelutoiminnan säilymisen.

Maaseutu- ja kaupunkialueiden riippuvuus ja yhteistoiminta on nostettu selonteossa hyvin esille. Esimerkiksi hevosalan yrittäjyys tarvitsee ympärilleen tilaa, mutta usein palvelutoiminnan näkökulmasta myös kaupunkien läheisyyttä ja hyviä kulkuyhteyksiä.

Maaseutualueiden tilannekuvan ja muutostekijöiden SWOT-analyysin sisäisiin vahvuuksiin on hyvin nostettu se, että maaseutualueiden asukkaat ja paikalliset yhteisöt ovat vahvoja yhteisöllisyyden ja yhteisölähtöisen paikallisen kehittämisen kautta. Tätä tulee tukea edelleen.

Väestön liikkumattomuus on nostettu yhdeksi sisäiseksi heikkoudeksi. Tähän hevosalan toiminnalla on tutkimusten mukaan erittäin merkittävä vaikutus. Pelkästään ratsastusharrastuksen johdosta syntyneet liikkumattomuuden kustannussäästöt ovat vähintään 31 miljoonaa euroa vuodessa. Hevosharrastus ei katso ikää ja harrastajakunta edustaa laajasti eri ikäluokkia — esimerkiksi raviurheilussa kilpailee, ja toiminnallaan myös muita työllistää, kaikenikäisiä urheilijoita.

Ulkoisista mahdollisuuksista yhdeksi on nostettu luontoyhteys, erityisesti nuorten toiveena. Tässä näemme myös merkittävän rooli hevosalan toiminnalla. Yksilön hyvinvoinnin kannalta merkittävässä roolissa on eläinavusteinen sosiaali- tai terveydenhuollon palvelu (esimerkiksi ratsastusterapia, sosiaalipedagoginen hevostoiminta ja voimauttava hevostoiminta). Sosiaalisen kuntoutuksen muotona vaikuttaa todistetusti syrjäytymisen ehkäisemiseen. Hevostoiminta tarjoaa esimerkiksi syrjäytymisvaarassa oleville lastensuojeluasiakkaille päiviin rakennetta sekä edistää sosiaalista kanssakäymistä ja elämänhallintataitojen kehittymistä. Myös ELY-keskukset hyödyntävät sosiaalipedagogista hevostoimintaa vaikeasti työllistyvien nuorten tukemisessa.

Leader-toimintamalli on nostettu ulkoiseksi vahvuudeksi. Tämä on mahdollistanut suomalaisen maaseudun kehittämistoiminnan laajasti, ja siitä tulee myös tulevaisuudessa pitää kiinni.

Ulkoisten uhkien osalta nostoihin on tehty mm. pankkiyritysten ja rahoituksen negatiiviset vaikutukset yrittäjyyden toiminnan ja kehittämisen edellytyksiin. Tämän näemme yhtenä merkittävänä tekijänä myös hevosalan yrittäjyyden toimintamahdollisuuksille erityisesti syrjäisimmillä seuduilla. Hevosalan palvelutoiminnan potentiaali hyvinvointi-, luonto- ja matkailutuotteena on pystyttävä tunnistamaan myös yritystoiminnan rahoituksessa.

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

Maaseudun koulutustarjonnasta tulee pitää huolta. Esimerkiksi joissakin maakunnissa hevosalan koulutuksen tarvetta ja rahoituspohjaa on maakunnallisesti arvioitu siitä näkökulmasta, miten valmistuneet työllistyvät maakunnan omalle alueelle. Tämän ei tule olla koulutustarpeen mittarina aloilla, joissa koulutusyksiköitä on valtakunnallisesti vähän ja osaamisen painopisteet myös eri toimipisteiden välillä selkeästi vaihtelevat. Toisen asteen koulutusmahdollisuuksista ja sen

rahoituksen säilymisestä niin laajemmin maaseudun elinkeinoihin kuin suoraan hevostalouteen tulee pitää kiinni.

4. Kansallinen maaseutuvisio

Onko selonteossa kuvattu maaseutuvisio olennainen?

Maaseutuvisio on ylätasoinen kuvaus, jossa korostuu hyvin ihmislähtöisyys. Tätä voisi tarkentaa konkreettisemmalle tasolle. Näemme, että eri toimialojen yhteisöllisyys ja poikkitieteellisyys tulisi näkyä tässä vahvemmin.

Puuttuuko maaseutuvisiosta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

-

5. Poikkihallinnolliset tavoitteet ja kehittämissuosituksiset (Anna vastaukset monivalintakysymykseen kohdassa seitsemän Muut täydennystarpeet)

Ovatko selonteossa tunnistetut poikkihallinnolliset tavoitteet (5 kpl) ja kehittämissuosituksiset (24 kpl) olennaiset?

Suomen Hippos katsoo, että selonteossa nostetut poikkihallinnolliset tavoitteet ovat olennaisia, kuten myös kehittämissuosituksiset. Maaseutualueilla on vahva vaikutus maamme huoltovarmuuteen.

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset tavoitteet (1-3 kappaletta)?

Tärkeimmät poikkihallinnolliset tavoitteet ovat

Vahvistetaan talouden uudistumista tukevia rakenteita

Voimistetaan toimintaedellytyksiä, luottamusta ja tulevaisuuden uskoa

Ajantasaistetaan digitaalista ja fyysistä saavutettavuutta.

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit tavoitteisiin tavoitekohtaisesti:

-

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset kehittämissuosituksiset (1-5 kappaletta)? (Merkitse kehittämissuositusten numerot 1-24)

Suomen Hippos ry katsoo, että keskeisimpiä poikkihallinnollisia kehittämissuosituksia ovat:

11. TKI-rahoitus, innovaatiojärjestelmä ja pienet toimijat, nuoret ja naiset

6. Maaseutuvaikutukset, asuminen ja talouden rakenteet

8. Maaseudun kehittäminen CAP post 2027

12. Osaaminen ja työvoima

18. Osallistaminen, vuorovaikutus ja yhteistyö

Puuttuuko poikkihallinnollisista tavoitteista tai kehittämissuosituksista jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

Kehittämissuosituksissa 23: MANE, dialogisuus, osallistaminen ja viestintä, sekä 24: MANE ja maaseutuvaikutusten arviointiin ehdotamme, että tavoitteissa mainittuihin verkostoihin kirjataan mukaan kolmannen sektorin toimijat, kuten esimerkiksi hevosalan keskusjärjestöt Suomen Hippos ry ja Suomen Ratsastajainliitto ry. Hevosalan keskusjärjestöillä on erittäin vahva kytkös maaseudun kehittämiseen monipuolisen hevosalan kautta. Keskusjärjestöt tuntevat sektorin hyvin ja osallistuvat esimerkiksi edunvalvonnan avulla toimialan ja toimintaympäristön kehittämiseen. Molemmilla organisaatioilla on myös laajat maakunnalliset toimijaverkostot. Hyvinvoiva ja kestävä hevosala on maaseutualueiden elinvoiman ylläpitämisen ja kehittymisen näkökulmasta keskeinen toimintamuoto ja elinkeino.

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit kehittämissuositukseen suosituskohtaisesti:

-

6. Liite: Maaseutualueiden nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvaus

Ovatko liitteessä kuvatut maaseutualueiden nykytilanne ja muutostekijät olennaiset?

Liite on näkemyksemme mukaan erittäin kattava.

Puuttuuko nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvauksesta jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

-

7. Muut täydennystarpeet (anna tässä kohdassa vastaukset kohdan viisi monivalintakysymyksiin)

Onko selonteossa muita täydennystarpeita?

Olemassa olevien tietojen perusteella EU:n maatalouspolitiikka ja tukijärjestelmät vaikuttavat olevan suuressa muutoksessa. Kuten selonteossa useassa kohdassa mainitaan suomalaisten järjestelmien edelläkävijyys ja esimerkillisyys maaseutupolitiikan neuvoston kautta, sekä myös maaseudun kehittämishankkeiden toteuttajana. Hevosalan näkökulmasta haluamme esittää vahvan kantamme siitä, että myös seuraavalla EU:n rahoituskaudella tulee turvata riittävät resurssit maaseudun kehittämiseen. Tämä on ensisijaisen tärkeää, jotta myös tässä selonteossa mainitut tavoitteet maaseudun monipuolisesta elinvoimaisuuden kehittämisestä ja varmistamisesta voidaan saavuttaa.

Mäenpää Minna

